

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
TƏHSİL NAZİRLİYİ

Layihə Avropa İttifaqı
tərəfindən maliyyələşdirilir

TƏHSİL İNSTİTUTU
Azərbaycan Respublikasının Təhsil İnstitutu

Peşə standartı

LİFT TƏMİRİ ÜZRƏ ELEKTROMEXANİK

Bakı
Yanvar, 2019-cu il

Bu peşə standartı Avropa İttifaqının texniki yardımı çərçivəsində Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyini dəstəkləmək üçün “Azərbaycanda Milli Kvalifikasiya Çərçivəsinin İcrasına Dəstək” (EuropeAid/138339/DH/SER/AZ) layihəsi tərəfindən hazırlanmışdır. Standartda ifadə olunan fikirlər və məlumatlara görə Avropa İttifaqı, Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyi və Təhsil İnstitutu məsuliyyət daşımır.

İstifadə olunan anlayışlar

Bacarıq

Verilmiş iş üzrə vəzifə və fəaliyyətləri yerinə yetirmək qabiliyyətidir.

Bacarıq səviyyəsi

Həyata keçirilən fəaliyyətlərin əhatəliliyi və mürəkkəbliyi ilə müəyyən olunur, burada fəaliyyətlərin mürəkkəbliyi əhatə üzərində üstünlüyə malikdir. Hər bir bacarıq səviyyəsi üzrə müvafiq bilik səviyyəsi tələb olunur. ISCO-da, eləcə də Məşğulluq Təsnifatında aşağıdakı dörd geniş bacarıq səviyyəsi müəyyən edilir:

Birinci bacarıq səviyyəsi

Birinci bacarıq səviyyəsi üzrə peşələr sadə və dövrü fiziki fəaliyyətlərin yerinə yetirilməsini zəruri edir. Bundan əlavə, birinci bacarıq səviyyəsində bir çox peşələr fiziki güc və dözümlülük tələb etdiyi halda, əksəriyyətində sadə yazıb-oxuma və rəqəmlərlə işləmə bacarığı tələb olunur. Bu bacarıqlara ehtiyac duyulduğu halda belə, onlar işin əsas hissəsini təşkil etmir.

Birinci bacarıq səviyyəsi üzrə təsnifatlaşdırılan peşələr aşağı ixtisaslı işçi qüvvəsini əhatə edir.

İkinci bacarıq səviyyəsi

İkinci bacarıq səviyyəsi üzrə peşələr, adətən, daha mürəkkəb və əl dəqiqliyi tələb olunan fəaliyyətləri əhatə edir. Bu bacarıq səviyyəsində olan peşələrin çoxunda nisbətən inkişaf etmiş yazıb-oxuma, rəqəmlərlə işləmə və insanlararası yaxşı ünsiyyət bacarıqları tələb olunur.

İkinci bacarıq səviyyəsi üzrə təsnifatlaşdırılan peşələrə ixtisaslı işçilər daxildir.

Üçüncü bacarıq səviyyəsi

Üçüncü bacarıq səviyyəsindəki peşələr, adətən, ixtisaslaşmış sahə üzrə geniş praktiki, texniki və metodoloji biliklər tələb edən mürəkkəb texniki və praktiki fəaliyyətlərin yerinə yetirilməsini əhatə edir. Bu bacarıq səviyyəsi üzrə peşələr, ümumiyyətlə, yüksək səviyyədə yazıb-oxuma və rəqəmlərlə işləmə bacarığı, eləcə də inkişaf etmiş ünsiyyət bacarığı tələb edir.

Üçüncü bacarıq səviyyəsi üzrə təsnifatlaşdırılan peşələr əsasən texniki işçiləri əhatə edir.

Dördüncü bacarıq səviyyəsi

Dördüncü bacarıq səviyyəsində, adətən, ixtisaslaşmış sahə üzrə geniş nəzəri və praktiki biliklər əsasında mürəkkəb problemlərin həlli və qərarların qəbul edilməsini tələb edən fəaliyyətlərin yerinə yetirilməsi daxildir. Bu bacarıq səviyyəsi üzrə peşələr, ümumiyyətlə, yüksək səviyyədə yazıb-oxuma və rəqəmlərlə işləmə bacarığı, eləcə də təkmilləşmiş ünsiyyət bacarığı tələb edir.

Dördüncü bacarıq səviyyəsi üzrə təsnifatlaşdırılan peşələrə menecerlər, mühəndislər, müəllimlər, həkimlər və s. daxildir ki, bunlar çox fəxət peşəkarlar adlandırılır.

Bilik

Təhsil və ya təcrübə vasitəsilə əldə edilən məlumat və faktlar toplusunu əhatə edir.

Əlavə / ümumi səriştələr

Müvafiq əmək fəaliyyətini həyata keçirə bilmək üçün tələb olunan səriştələrə əlavə olaraq, arzuolunan faydalı səriştələri əhatə edir. Buraya əmək fəaliyyətini təkmilləşdirə bilən, bir çox peşələr üçün ümumi olan və gələcəkdə tələb olunacaq səriştələr daxildir. Bunlar işçilərin fəaliyyətinin

	qiymətləndirilməsi üçün əsas kimi çıxış etmir.
Əvvəlki təlimin tanınması	<p>Harada və necə təhsil almasından asılı olmayaraq, qeydə alınmış ixtisaslar və vahid standartlar baxımından insanların əvvəlki təliminin tanınması prosesidir. İnsanlar təhsil müəssisəsində formal təlim keçmələrindən və ya qeyri-formal təlim əldə etmələrindən asılı olmayaraq, öyrənmə prosesini heç vaxt dayandırmırlar.</p> <p>Əvvəlki təlimin qiymətləndirilməsi və tanınması prosesi aşağıdakı kimidir:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Şəxsin nə bildiyi və nə bacardığının müəyyənləşdirilməsi; • Şəxsin bilik və bacarıqlarının xüsusi standartlar, sərişlərin qiymətləndirilməsi üzrə əlaqəli meyarlar ilə müqayisə edilməsi; • Bu standartlara münasibətdə təlimin qiymətləndirilməsi; • Şəxsin formal, qeyri-formal və informal təlimlər vasitəsilə keçmişdə topladığı bacarıq, bilik və təcrübənin tanınması.
Fəaliyyət	Fərdin vəzifələrinin bir hissəsi olan iş və ya məsuliyyəti əks etdirir. Buna görə də vəzifə bir sıra fəaliyyətlərə bölünür.
Formal təlim	Azərbaycan Respublikasının təhsil və təlim müəssisələrində həyata keçirilir, dövlət təhsil sənədinin verilməsi ilə nəticələnir. Təhsil müəssisələrində formal təlimlər dövlət təhsil standartlarına uyğun olaraq aparılır. Əldə edilən sərişlər testlər vasitəsilə yoxlanılır və dövlət təhsil sənədi verilir.
İnformal təlim	Özünü-təlim yolu ilə bilik və bacarıqlara yiyələnənin formasıdır. Təhsil və təlim müəssisələrindən kənarında həyata keçirilir və təbii olaraq gündəlik həyatımızda müşahidə olunur. Formal və qeyri-formal təlimdən fərqli olaraq, informal təlim çox vaxt qeyri-ixtiyari baş verir və beləliklə, hətta fərdlərin özləri də sərişlərinin artırılmasında onun rolunu hiss etməyə bilər (məsələn, kütləvi informasiya vasitələrindən, ictimaiyyət arasında gündəlik qarşılıqlı əlaqələrdən və ümumi münasibətlərdən məlumatın əldə edilməsi). O, təlimin həyata keçirilməsi sahəsində (xüsusilə) ixtisaslaşmamış hər hansı bir şəxs (yəni ailə üzvləri, digər əlaqəli şəxslər və s.) tərəfindən istiqamətləndirildiyi halda, məqsədli xarakter daşıya bilər. İnformal təlim ölkə səviyyəsində qəbul edilən diplom və sertifikatların verilməsi ilə nəticələnir.
İş	Fərdin işəgötürən üçün və ya sərbəst məşğulluq şəraitində həyata keçirdiyi vəzifə və ya fəaliyyətlərin toplusudur (ISCO-08 -ə uyğun olaraq).
İşə yanaşma	<p>Müəyyən ideya, obyekt, şəxs və ya vəziyyətə müsbət və ya mənfi münasibəti əks etdirir.</p> <p>Yanaşma fərdin fəaliyyət seçimini, çətinlik, həvəsləndirmə və mükafatlara (hamısı birlikdə stimullar adlanır) cavab reaksiyasını müəyyən edir. Bu baxımdan yanaşma iş üçün xeyli vacibdir.</p> <p>Yanaşmanın 4 əsas komponenti var: (1) Emosional: hiss və həyəcan; (2) İdrak: məntiqlə həyata keçirilən inam və fikirlər; (3) İradə: fəaliyyət meylləri; (4) Qiymət: stimullara mənfi və ya müsbət münasibət.</p>
Qeyri-formal təlim	Təhsil sistemi ilə paralel şəkildə aparılır və dövlət təhsil sənədinin verilməsi ilə müşayiət olunmur. Qeyri-formal təlimlər iş yerlərində və ya formal təlim sistemlərinə yardım üçün yaradılmış təşkilat və ya mərkəzlərdə, dərnlərdə, fərdi məşğələlərdə, vətəndaş cəmiyyəti təşkilatları və qruplarında həyata keçirilə bilər.

Qiymətləndirmə metodu

Səriştəni ölçmək üçün üsul və ya alətdir.

Qiymətləndirmə paketi

Fəaliyyət meyarı da daxil olmaqla fərdin səriştələrinin qiymətləndirilməli olduğu müxtəlif qiymətləndirmə metodlarıdır.

Qiymətləndirmə sxemi

Qiymətləndirmə standartlarının vəzifələrini və onların yerinə yetirilmə istiqamətlərini müəyyən edir.

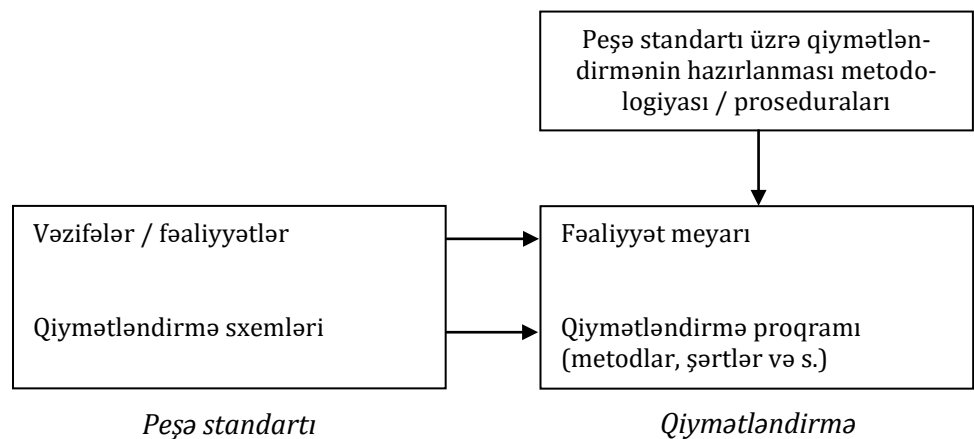
Peşə standartları üzrə qiymətləndirmənin məqsədi fərdin müvafiq peşə standartını fəaliyyətlər, vəzifələr və ya tapşırıqlar üzrə həyata keçirə bilməsini müəyyən etməkdir. Sözügedən tapşırıqlar, peşə standartında müəyyən edilən texniki bacarıqları, planlaşdırma və problemləri həlletmə biliklərini, gözlənilməz vəziyyətlərdə hərəkət etmək bacarığını, digər şəxslər ilə işləmək bacarığını və ünsiyyət bacarıqlarını əhatə etməlidir.

Peşə standartları üzrə qiymətləndirmənin məqsədlərinə, digər məsələlərlə yanaşı, aşağıdakılar daxildir:

- İşəgötürmə;
- Karyera yüksəlişi;
- Bilik və bacarıqlarda olan boşluqların və təlim ehtiyaclarının müəyyən edilməsi;
- İşçi heyətinin qiymətləndirilməsi.

Qiymətləndirməni planlaşdıran zaman onun xarakterik cəhətlərinə xüsusi diqqət yetirmək lazımdır: qiymətləndirmə hansı interval çərçivəsində həyata keçirilməlidir, hansı hədəflər müəyyən edilməlidir, hansı qiymətləndirmə metodları daha məqsədəuyğundur. Qiymətləndirmə sxemi aşağıdakı qiymətləndirmə metodlarından 2 və ya 3-nü əhatə etməlidir: i) Əmək fəaliyyətinin müşahidə edilməsi; ii) İşin nəticəsinin qiymətləndirilməsi; iii) Simulyasiya; iv) Suallar (şifahi və ya yazılı); v) Layihə işi; vi) Portfel əsasında qiymətləndirmə; vii) Dinləmə qiymətləndirməsi; viii) Fərdi araşdırmalar; ix) Müştəri qiymətləndirməsi (məsələn, müştəri sorğu formaları), ekspert və şəxsi qiymətləndirmə və s.

Peşə standartı və peşə standartı üzrə qiymətləndirmə arasındakı əlaqə aşağıdakı sxemdə göstərilmişdir.

Məşğulluq təsnifatı (MT)

Ölkədə əmək bazarının inkişafına, beynəlxalq təcrübədə qəbul edilmiş uçot və statistikaya uyğun olaraq ISCO-08 təsnifatından istifadə edilməklə, onun genişləndirilməsi əsasında 2010-cu ildə hazırlanmışdır. Onun strukturu

ISCO-08 təsnifatının strukturu ilə eynidir. MT Standartlaşdırma, Metrologiya və Patent üzrə Dövlət Komitəsinin 20 Dekabr 2010-cu il 180 sayılı qərarı ilə təsdiq edilmiş və AZT041-2010 nömrəsi ilə dövlət qeydiyyatına alınmışdır.

Peşə

Yüksək oxşarlıq dərəcəsinə malik əsas vəzifə və fəaliyyətlərdən ibarət olan işlərin məcmusudur. Şəxsin hər hansı bir peşə ilə bağlılığı onun hazırda tutduğu vəzifə, əlavə və ya əvvəlki işləri vasitəsi ilə müəyyən olunur.

Peşə standartı

İşçinin yerinə yetirməli olduğu vəzifə və fəaliyyətlərin, həmçinin tələb olunan səriştələrin təsviridir. Peşə standartı işdəki rolu təyin etməyə, işçinin fəaliyyətini qiymətləndirməyə, eləcə də, təkmilləşmə, peşə yüksəlişi üçün yollar müəyyən etməyə və hazırlamağa kömək edə bilər.

Peşə standartları ISCO-ya və Məşğulluq təsnifatına uyğun olaraq təsnifatlaşdırılır.

Peşə standartı üzrə qiymətləndirmə nümunəsi

Qiymətləndirmə hər hansı bir sahədə səriştənin aşkar edilməsi məqsədilə fərdin fəaliyyətinin aydın şəkildə müəyyən edilmiş standartlar ilə müqayisədə ədalətli və dəqiq şəkildə ölçülməsinə imkan verən prosesdir. İş yerinin qiymətləndirilməsi prosesi iş yeri ilə bağlı gündəlik fəaliyyətin tərkib hissəsini təşkil edir. Qiymətləndirmə zamanı əldə edilən nəticələr fərdlərə öz işlərini necə yerinə yetirdiyini öyrənməyə imkan verir. Bu, biliklərin, bacarıqların, yanaşma və davranışın inkişaf etdirilməsində, beləliklə, səriştənin nümayiş etdirilməsində onlara yardım edir.

Peşə standartı üzrə qiymətləndirmə nümunəsi qiymətləndirmə sxemi, fəaliyyət meyarları, qiymətləndirməni həyata keçirmək üçün zəruri qiymətləndirmə metodları və resurslarını əhatə edir.

Peşələrin Beynəlxalq Standart Təsnifatı (ISCO)

Beynəlxalq Əmək Təşkilatının (BƏT) məsul olduğu əsas beynəlxalq təsnifatlardan biri olmaqla, beynəlxalq iqtisadi və sosial təsnifat qrupuna daxildir.

ISCO iş prosesində qarşıya qoyulan vəzifə və fəaliyyətlərə müvafiq şəkildə müəyyən edilmiş qruplara uyğun olaraq işlərin təşkilində vasitə rolunu oynayır. Onun əsas vəzifələri aşağıdakıları təmin etməkdən ibarətdir:

- Peşələrə dair statistik və inzibati məlumatların beynəlxalq hesabatını, müqayisəsini və mübadiləsini həyata keçirmək üçün baza rolunu oynamaq;
- Peşələrin milli və regional təsnifatlarının hazırlanması üçün model rolunu oynamaq;
- Bilavasitə özlərinin milli təsnifatını hazırlamayan ölkələrdə tətbiq oluna biləcək sistem rolunu oynamaq.

O, statistik və müştəri yönümlü proqramlar üçün nəzərdə tutulmuşdur. Müştəri yönümlü proqrama iş axtaranların iş yerlərinə yönəldilməsi, ölkələr arasında işçilərin qısa və uzunmüddətli miqrasiyasının idarə edilməsi, peşə təlimi proqramları və təlimatlarının hazırlanması daxildir.

ISCO-nun ilk versiyası 1957-ci ildə qəbul edilmiş, daha sonra isə ISCO-68, ISCO-88 və hazırkı ISCO-08 versiyaları hazırlanmışdır.

Səriştə

Müvafiq əmək fəaliyyətini həyata keçirə bilmək üçün lazımi səviyyədə bilik, bacarıq, yanaşma və davranışa malik olmaqdır.

İş kontekstində istifadə olunan "Səriştə" anlayışı iş yerində tətbiq olunan bacarıqları əks etdirir. Səriştə şəxs nəyi bilir (bilik), nəyi bacarır (bacarıq), nəyi etmək istəyir (yanaşma) və bunu necə edir (davranış) məhfuurlarının birləşməsinin nəticəsidir. Beləliklə, səriştə işi yerinə yetirmək üçün lazım olan texniki peşə elementləri, ümumi şəxsi xüsusiyyətlər və istəklərin

Vəzifə

birleşməsidir.

Səriştələr həmçinin işçinin fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi üçün baza rolunu oynayır.

İşin icrası üçün zəruri olan fəaliyyətləri əhatə edir.

Mündəricat

İstifadə olunan anlayışlar	2
Peşə standartı	8
1. İşə dair xüsusi məlumat	8
1.1. Əmək şəraiti	8
1.2. İşə qəbul tələbləri.....	8
1.3. Tabeçilik.....	8
1.4. Məsuliyyət və müstəqillik səviyyələri	9
1.5. Karyera yüksəlişi və sərbəst məşğulluq imkanları	9
2. Əsas vəzifə (V) və fəaliyyətlərin (F) siyahısı.....	10
3. Səriştələrin qısa təsviri	12
4. Təlim ilə bağlı xüsusi məlumat	14
4.1. Təlimin növləri.....	14
4.2. Təlimin istiqaməti.....	14
4.3. Əvvəlki təlimin tanınması	14
Peşə standartının hazırlanması prosesində iştirak edənlərin siyahısı.....	15

Peşə standartı

Lift təmiri üzrə elektromexanik

Peşənin qısa təsviri

Lift təmiri üzrə elektromexanik müxtəlif növ kommersiya, istehsalat müəssisələrində və ya tikinti sahələrində lift avadanlıqlarını quraşdırır, funksionallığını yoxlayır, təmir edir, onlara texniki xidmət göstərir və sınağı təşkil edir.

Məşğulluq Təsnifatında (MT) peşənin kodu:	7412 (Elektromontyor, qaldırıcı avadanlıqlar)
MT-də ixtisas (bacarıq) səviyyəsi:	2
ISCO 08-də işin kodu:	7412 (Fitter, electrical/elevator and related equipment)
ISCO 08-də ixtisas (bacarıq) səviyyəsi:	2
Milli Kvalifikasiya Çərçivəsi ilə əlaqə:	
Təklif olunan yenilənmə tarixi:	Yanvar, 2024-cü il

1. İşə dair xüsusi məlumat

1.1. Əmək şəraiti

- İş adətən müxtəlif istehsalat müəssisələrində, tikinti və yaşayış yerlərində, həmçinin müştəriyə məxsus məkanda yerinə yetirilir;
- İşin xüsusiyyətindən asılı olaraq adətən qapalı iş mühitində aparılır;
- İş adətən müntəzəm iş saatlarında yerinə yetirilsə də, dəyişkən iş saatlarında çalışmaq, eləcə də səfərlər etmək tələb oluna bilər;
- Əmək şəraitindən asılı olaraq iş mühiti çirklə, tozlu, səs-küylü və rütubətli ola bilər;
- İş fiziki güc tələb edən avadanlıqların istismarını tələb edir;
- Əməyin mühafizəsi və təhlükəsizlik texnikası qaydaları Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası, Əmək Məcəlləsi, Texniki təhlükəsizlik haqqında Qanun və digər müvafiq qanunvericilik aktları ilə müəyyən olunur.

1.2. İşə qəbul tələbləri

- Əmək münasibətləri Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası, Əmək Məcəlləsi və digər normativ-hüquqi aktlarla tənzimlənir;
- İşə qəbul olunarkən sağlamlıq haqqında tibbi arayış, sonradan vaxtaşırı icbari tibbi müayinədən keçmək haqqında tibbi arayış (Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin qərarı və Azərbaycan Respublikasının Səhiyyə Nazirliyinin müvafiq əmriləri ilə nəzərdə tutulduğu hallarda) təqdim olunur;
- Əməyin mühafizəsi və təhlükəsizlik texnikası qaydaları ilə təlimatlandırılmalar və fərdi mühafizə vasitələri ilə təminat məcburi xarakter daşıyır;
- Fiziki cəhətdən sağlam və güclü olmaq tələb olunur.

1.3. Təbəccilik

Kimə təbedir: Müvafiq sahə üzrə cavabdeh şəxs.

Kim ona təbedir: Səlahiyyətində olan işçilər.

1.4. Məsuliyyət və müstəqillik səviyyələri

Səviyyələr	Məsuliyyət, fəaliyyətlərin mürəkkəbliyi və müstəqillik	Uyğun gələn səviyyə
1	Planlaşdırılmış qaydada birbaşa nəzarət altında işləmək. İş təkrarlanan xarakterə malikdir və mürəkkəb olmayan bir neçə funksiyanı əhatə edir.	
2	Nəzarət altında işləmək, kiçik səlahiyyətlərə malik olmaq. Təcrübə tələb edən fəaliyyətlərin yerinə yetirilməsi və əlaqələndirilməsi üçün məsuliyyət daşımaq. Öz fəaliyyətlərini planlaşdırmaq və nəticələri barədə hesabat vermək. Digər şəxslərlə əməkdaşlıq etmək və komandada işləmək.	☒
3	Əvvəlcədən məlum olan vəzifə və fəaliyyətlər çərçivəsində müstəqil idarəetmə və komandanın idarə edilməsini həyata keçirmək (eyni zamanda həm idarəetmə, həm də istehsal subyekti kimi çıxış etmək). İşə yanaşmasını dəyişən şəraitə uyğunlaşdırmaq və dövri problemlərin həlli zamanı elementar nəzəriyyələrdən istifadə etmək. Digər şəxslərin gündəlik işinə nəzarət etmək, əmək fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi üçün məsuliyyət daşımaq və işin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı təkliflər vermək. İşçilərə rəhbərlik etmək. Mürəkkəb fəaliyyətləri əlaqələndirmək və yerinə yetirmək. Ümumi təcrübədən istifadə etməklə xüsusi yeni fəaliyyətlər müəyyən etmək.	
4	Yeni və çox vaxt yaradıcı metodlar tələb edən məsələlərlə məşğul olmaq. Mürəkkəb məsələlərin həllində geniş təcrübədən istifadə etmək. Gözlənilməz dəyişiklik olduğu halda əmək fəaliyyətinə rəhbərlik və nəzarəti həyata keçirmək. Özü və başqaları üçün fəaliyyət meyarları hazırlamaq, onları nəzərdən keçirmək və təkmilləşdirmək. Gözlənilən və ya gözlənilməz iş rejimi şəraitində qərarların qəbul edilməsinə məsuliyyət daşımaq. Fərdlərin və qrupların peşəkar inkişafının idarə olunmasına məsuliyyət daşımaq. Fəaliyyətləri müşahidə etmək, qiymətləndirmək, müvafiq hesabatlar hazırlamaq və dəyişikliklər təklif etmək.	

1.5. Karyera yüksəlişi və sərbəst məşğulluq imkanları

- Təcrübə və təlimlər əsasında karyera yüksəlişi mümkündür;
- Özünüməşğulluq üçün əlverişli imkanlar mövcuddur.

2. Əsas vəzifə (V) və fəaliyyətlərin (F) siyahısı

V.1. Hazırlıq işlərini həyata keçirmək:

- F.1.1. Həyata keçiriləcək işin həcmi müəyyən etmək məqsədilə görüləcək işlə bağlı müvafiq şəxs(lər)dən sifariş və təlimatları almaq və qiymətləndirmək;
- F.1.2. Quraşdırılacaq lift qurğusunun təhlükəsizlik standartları ilə uyğunluğunu təmin etmək, çatışmazlıqlarını müəyyən etmək və müvafiq şəxs(lər)ə məlumat vermək;
- F.1.3. Texniki prosedurlara uyğun olaraq liftlərin quraşdırılması və sınaqdan keçirilməsi üçün lazım olan alət və avadanlıq, eləcə də sazlama qurğularını müəyyən etmək və onların düzgün işləməsini, istismar üçün yararlılığını və təhlükəsizliyini yoxlamaq.

V.2. İş ərazisini hazırlamaq və iş yerinin təhlükəsizliyini təmin etmək:

- F.2.1. Quraşdırma işlərindən əvvəl lift saxtasını yoxlamaq, inventar döşənək qurmaq və təhlükəsizliyini təmin etmək;
- F.2.2. İzolyasiyanın zədələnməsi hallarının aşkar edilməsi məqsədi ilə elektrik kabellərini yoxlamaq;
- F.2.3. Quraşdırma işlərindən əvvəl qurğuları elektrik təchizatından ayırmaq;
- F.2.4. İş ərazisinin təhlükəsizliyini təmin etmək məqsədilə təhlükəsizlik nişan və baryerlərinin düzgün şəkildə yerləşdirilməsini təmin etmək;
- F.2.5. İşə uyğun fərdi mühafizə vasitələrini seçmək və onlardan istifadə etmək;
- F.2.6. İşə hazırlıq zamanı SƏTƏM (Sağlamlıq, Əməyin Təhlükəsizliyi və Ətraf Mühitin mühafizəsi) üzrə riskə nəzarət tədbirlərinə və proseduruna riayət etmək.

V.3. Komponentləri quraşdırma prosesinə hazırlamaq:

- F.3.1. Quraşdırma işlərinə hazırlığını təmin etmək üçün hazırlanmış hissələri dəqiq şəkildə ölçmək, kəsmək və uyğunlaşdırmaq;
- F.3.2. Detalları çirkədən, yağdan təmizləmək və müvafiq detalları həlledicilər vasitəsilə yumaq və yağlamaq;
- F.3.3. Elektrik avadanlıqları qurmaq;
- F.3.4. İstiqamətləndiriciləri, bitişmə plankalarını və kronşteynləri yığmaq;
- F.3.5. İstiqamətləndirici, mərtəbəli dəyişdirici açar, şuntlar, vericilər və s. yoxlamaq;
- F.3.6. Inventar stroplarla yüklərin ilmələnməsi.

V.4. Lift qurğularını quraşdırmaq və sökmək:

- F.4.1. Lift qurğusunun kabel və daxili naqillərini quraşdırmaq, ayırmaq və yoxlamaq;
- F.4.2. İzolyasiya və yerlə birləşdirmənin müqavimətinin ölçülməsində iştirak etmək, avadanlıqları maşın otağına qaldırmaq;
- F.4.3. Kabin burazları və sürət məhdudlaşdırıcılarını asmaq və bərkitmək;
- F.4.4. Texniki standartlara, vəzifə təlimatlarına və tələblərinə uyğun olaraq lift qurğusunun düzgün və təhlükəsiz şəkildə cərəyan mənbəyinə qoşulmasını təmin etmək;
- F.4.5. Quraşdırılmış sistemi istismara verməzdən əvvəl quraşdırma işlərini sınaqdan keçirilməsini və nəticələrinin sənədləşdirməsini təşkil edir;
- F.4.6. İstifadəçini lift qurğusu sistemindən düzgün istifadə və texniki xidmət qaydalarına dair təlimatlandırmaq.

V.5. Lift qurğusu sisteminin fəaliyyətini yoxlamaq:

- F.5.1.** Problemləri müəyyən etmək və aradan qaldırmaq məqsədi ilə sxem və nasazlıqların aradan qaldırılması ilə bağlı təlimatları oxuyub təhlil etmək;
- F.5.2.** Effektiv yoxlanış metodları üçün lazım olan alət, avadanlıq və sınaq qurğularını müəyyən etmək;
- F.5.3.** Lift qurğusunun fəaliyyətini qiymətləndirmək üçün müvafiq diaqnostika avadanlıqlarını istifadə etməklə fəaliyyətini müşahidə etmək, yoxlamaq və yoxlama nəticələrini qeydə almaq;
- F.5.4.** Lift qurğularında baş verən nasazlıqları müəyyən etmək üçün diaqnostika metodlarını tətbiq etmək;
- F.5.5.** Sınaq nəticələrini təhlil etmək və müvafiq texniki xidmət üsullarını tətbiq etmək.

V.6. Liftlərə texniki xidmət göstərmək və təmir işlərini həyata keçirmək:

- F.6.1.** Liftin fəaliyyət göstəricilərinin istismar tələblərinə cavab vermədiyi hallarda vəziyyəti yoxlamaq və düzəltmək;
- F.6.2.** Müvafiq olduğu təqdirdə bütün elektrik, elektron, mexaniki və hidravlik hissələri yoxlamaq və zərurət yarandığı halda nasaz komponentləri dəyişmək;
- F.6.3.** Qapı mexanizmlərini, ağırlıq balansını və təhlükəsizliyə nəzarət sistemlərini yoxlamaq və lazım olduğu təqdirdə müvafiq düzəlişlər etmək;
- F.6.4.** Texniki baxış (TB)-1, TB-2, TB-3, "Xüsusi planlı təmir" normativlərinə uyğun olaraq qüsurlu və ya nasaz hissələri müəyyən etmək;
- F.6.5.** Müvafiq təlimatlar əsasında dəyişdirmə və sazlama işlərini həyata keçirmək;
- F.6.6.** Zədəli naqilləri və qüsurlu hissələri dəyişdirmək və ya əvəz etmək;
- F.6.7.** Liftin elektron hissələrini diaqnostika etmək;
- F.6.8.** Liftin elektron hissələrini təmir etmək.

V.7. Görülən işlərə dair qeydiyyat aparmaq və hesabat vermək:

- F.7.1.** Təmir və texniki xidmət işlərini təsdiq edilmiş qaydalara müvafiq sənədləşdirmək və sənədləri müvafiq şəxs(lər)ə təhvil vermək;
- F.7.2.** Sınaq işlərinin sənədləşdirməsində iştirak etmək;
- F.7.3.** Təhvil-təslim aktlarını hazırlamaq və sənədləşmə işləri aparmaq;
- F.7.4.** Fəaliyyətin inkişafı ilə bağlı müvafiq şəxs(lər)ə təklif və tövsiyələr vermək.

3. Səriştelərin qısa təsviri

- Bilik:**
- Mexanikanın və kinematikanın əsas anlayışı və qaydaları;
 - Elektrik qaldırıcılarının əsas qurğuları və iş prinsipləri;
 - Metrologiya və standartlaşdırma;
 - Liftlərin idarə olunması üçün idarəetmə elektrik sxemləri;
 - Lift avadanlıqlarının yerlə birləşdirmə və sıfırlaşdırma qaydaları;
 - Elektrik naqillərinin qoyulma qaydaları;
 - Avadanlıqların ilmələnmə və yerdəyişmə üsulları;
 - Liftlərin quraşdırma və tənzimləmə üsulları, onların sazlanma və istismara təhvil vermə qaydaları;
 - Liftlərin hazırlanma və quraşdırılması üzrə normativ sənədlər;
 - Liftlərin quraşdırılmasında işlədilən texnika, alət, material və takelaj avadanlıqları, onların çeşidləri və təyinatı;
 - Diaqnostika, sınaq və ölçmə alətlərinin (avadanlıqlarının) istismarı;
 - Liftlərdə işlədilən naqıl və kabellərin növü və təyinatı;
 - Bərkidici materiallar, onların əsas çeşidləri və təyinatı;
 - Riyaziyyat, fizika və mexanika üzrə biliklər;
 - Müvafiq fərdi mühafizə vasitələri və onların istismar qaydaları;
 - Xüsusi rabitə, işarə və siqnalların tənzimlənmə qaydaları;
 - Lift qurğularının istismarında təhlükəsizlik texnikası qaydaları;
 - İzolyasiya və qaynaq materialları;
 - Liftlərin mexaniki və elektrik hissələrinin saxlanması şəraiti;
 - Sadə İKT bilikləri;
 - SƏTƏM (Sağlamlıq, Əməyin Təhlükəsizliyi və Ətraf Mühitin Mühafizəsi) üzrə norma və prosedurlar.

- Bacarıq:**
- Planlaşdırma;
 - Diaqnostik məsələləri müəyyən etmək və problemləri aradan qaldırmaq üçün texniki bacarıqlar;
 - Fəaliyyət ilə bağlı problem və riskləri proqnozlaşdırmaq;
 - Qərarqəbuletmə bacarıqları;
 - Sistem və hissələrinin quraşdırılmasında tətbiq olunan əsas əl və mexaniki alət və avadanlıqları istismar etmək;
 - Müvafiq ölçü cihazları, alət və avadanlıqlarını istismar etmək və onlara texniki xidmət göstərmək;
 - Potensial təhlükələrin qarşısının alınması üçün qabaqlayıcı tədbirlər görmək və səmərəlilik dərəcəsini müəyyən etmək;
 - Müvafiq fərdi mühafizə vasitələrindən istifadə etmək;
 - Nəticələrə nəzarət etmək və işin keyfiyyətini qiymətləndirmək;
 - Sxemləri, diaqramları və təlimatları oxumaq və şərh etmək;
 - Problemi həlletmə bacarıqları;
 - Ünsiyyət qurmaq bacarığı;
 - Vaxtın idarə edilməsi bacarığı;
 - Müstəqil və komanda daxilində işləmək bacarığı;
 - İlk tibbi yardım qaydalarını tətbiq etmək;
 - Yanğınla mübarizə və yanğından mühafizə qaydalarını tətbiq etmək.

Yanaşma:	<ul style="list-style-type: none">• Təhlükəsizlik qaydalarına tamamilə riayət olunmasını üstün tutmaq;• Müəyyən olunmuş iş qrafiki çərçivəsində dəqiq cədvəllərə uyğun effektiv işləmək;• Təfərrüatlara diqqət yetirmək;• Keyfiyyət barədə məlumatlılıq;• Etibarlı və məsuliyyətli olmaq və işə dair öhdəlikləri yerinə yetirmək;• Peşəkar, prinsipial, dürüst, dəqiq, eləcə də səbrli və təmkinli olmaq;• Dəyişən iş saatlarına uyğunlaşmaq.
Əlavə / ümumi səriştələr:	<ul style="list-style-type: none">• Peşəkarlıq səviyyəsini daimi artırmaq üçün ömür boyu öyrənməyə meyilli olmaq;• Texniki sahədə yeniliklər barədə xəbərdar olmaq və yeni məlumatlardan işində istifadə etmək;• Xarici dillərdə olan təlimatları başa düşmək.

4. Təlim ilə bağlı xüsusi məlumat

4.1. Təlimin növləri

Bu peşə üçün zəruri səriştələr aşağıda göstərilən təlim metodları vasitəsilə əldə edilə bilər:

Formal təlim

Təvsiyə olunan formal təlim	Uyğun gələn təlim növü	Qeydlər
Tam orta təhsil ¹		
İlk peşə-ixtisas təhsili və ya akkreditasiyadan keçmiş təlim müəssisəsində təlim	☒	İlkin təhsil orta ixtisas təhsili müəssisələrində həyata keçirilə bilər. Təlim hər hansı müəssisə və ya təlim mərkəzində keçilən təcrübə ilə müşayiət olunmalıdır. Yalnız xüsusi praktiki təlim keçirildiyi hallarda ümumi tanınan ixtisasları əldə etmək üçün işçinin əlavə nəzəri təlim keçməsi və qiymətləndirilməsinə ehtiyac var.
Orta ixtisas təhsili		
Ali təhsil		
Digər:		

Qeyri-formal və (və ya) informal təlim tələb olunan səriştələrin genişləndirilməsinə şərait yarada bilər. Bəzən, lift təmiri üzrə elektromexanik zəruri səriştələri qeyri-formal və ya informal təlim vasitəsi ilə əldə edə bilər.

Qeyri-formal təlim

Qeyri-formal təlimin ən yaxşı yolu iş yerində öyrənməkdir. Bu, təlim mərkəzində keçirilən kurslar və ya təcrübəli mütəxəssis/təlimatçı tərəfindən keçirilən birbaşa təlimlə əlaqələndirilə bilər.

İnformal təlim

Ayrı-ayrı tapşırıqları həyata keçirərək özü-öyrənməklə əldə edilən informal təlim tələb olunan praktiki və nəzəri təlimi tamamlasa da, dövlət tərəfindən qəbul edilmiş kvalifikasiyanı əvəz edə bilməz. Informal peşə təlimi xüsusi qaydada tənzimlənmişdir.

4.2. Təlimin istiqaməti

Normal ilkin təlim istiqaməti ümumi orta təhsili bitirdikdən sonra ilkin peşə təhsili almaq və müvafiq müəssisədə təcrübə keçməkdir. İşçinin təlim istiqamətləri yuxarıda göstəriləndiyi kimi, qeyri-formal və ya informal təlimdən ibarət ola bilər.

4.3. Əvvəlki təlimin tanınması

Gələcəkdə müvafiq sahədə ən azı iki il iş təcrübəsi olan şəxs səriştələrin yoxlanılması üçün imtahana müraciət edə və yalnız imtahanı keçdikdən sonra səriştələrin tanınması haqqında rəsmi sənəd əldə edə bilər.

¹ Ümumi orta təhsil ölkə vətəndaşları üçün icbari xarakter daşdığından cədvəldə əks olunmayıb.

Peşə standartının hazırlanması prosesində iştirak edənlərin siyahısı

Müəssisə nümayəndələri:

N:	İştirakçının adı, soyadı:	Təşkilat və yeri:
1.	Serdar Özdil	"LiftArt şirkəti", Bakı
2.	Quliyev Arif	"Avropa Lift Sistemləri", Bakı
3.	Mohamed İbrahim Əfəndiyev Araz	"Mitsubishi AG MELCO", Bakı
4.	Nahid Nəsirov	"Novamatic" MMC, Bakı
5.	Fikrət Camalov	"Real Lift Quraşdırma", Bakı
6.	Kərimov Namiq	"REAL -3", Bakı
7.	İqbal Şəfiyev	Bakı Lift-Təmir İstehsalat Birliyi

ISCO88/08-ə uyğun təkmilləşdirilmiş peşə standartlarının və əlaqədar təlim standartlarının hazırlanması layihəsinin nümayəndələri:

N:	Adı, soyadı:	Vəzifə:
1.	Aynur Kərimova	Təhsil standartlarının hazırlanması və qiymətləndirmə üzrə ekspert
2.	Mehparə Əhmədova	Tədris materiallarının və kurikulumların hazırlanması üzrə ekspert